No. 47. Donderdag 21 November 1918. 18de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. B. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST":
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Bede om Hulp.

Een arme Indische weduwe, die om gezondheidsredenen naar Indië moet terugkeeren, komt voor de verwezenlijking hiervan *f* 150.— te kort. Zij heeft haar passagegelden 3e kl. op *f* 150.— na bij elkaar, en kan op de eerstvertrekkende boot een plaats krijgen. Wie helpt mede om dit bedrag bijeen te krijgen? Alle beetjes helpen, doch spoedige hulp is noodig. Giften zullen gaarne worden aangenomen bij het Secretariaat van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

Reeds ontvangen:

B. v. d. B., Den Haag	*f* 2.50
Z., den Haag	„ 2.50
R. v. O., den Haag	„ 1.—
G., den Haag	„ 1.—
v. B. T., den Haag	„ 2.—
	f 9.—

Begrafenis van R. M. H. Soerjo Soebrandrio.

Te 's-Gravenhage had de begrafenis van R. M. H. Soerjo Soebandrio, broeder van den tegenwoordigen Vorst van Mangkoenegoro, plaats, op eenigszins Javaansch-ceremonieele wijze bestuurd door de *Indische Vereeniging*.

De lijkstoet trok al dadelijk de aandacht van het publiek door de eigenaardige versiering van de lijkkist, die in ivoorkleur was geschilderd. Het middelste gedeelte hiervan was bedekt met een wit laken, waarover heen de traditioneel-Javaansche snoeren met bloempjes hingen. Verder vulden vele bloemkransen de lijkwagen, o.a. van mevrouw van Deventer, van den heer Abendanon, van het bestuur der Indische Vereeniging, van de Minahassers en van de Sumatranen.

In 5 rijtuigen volgden landgenooten en naaste vrienden, die reeds te voren in het sterfhuis aan de Fahrenheitstraat vereenigd waren.

Op de begraafplaats *Oud Eik en Duinen* wachtten nog verschillende Indonesiërs en belangstellende vrienden, die aan den overledene de laatste eer wilden bewijzen.

Nadat landgenooten de lijkkist van den wagen grafwaarts hadden gedragen, voorafgegaan door de dames Goenawan, Noto Soeroto en Soewardi, die resp. een schaal met bloemen, een wierookvaatje en den Koran droegen, werd de kist in den grafkelder van mr. C. Th. v. Deventer bijgezet. Allen droegen witte (Mohammedaansche) rouwbanden om den arm.

Na het gebruikelijke strooien van bloemen en het voorlezen van teksten uit den Koran door een der Islamitische landgenooten, werd een korte lijkrede gehouden door den voorzitter der *Indische Vereeniging*, Goenawan Mangoenkoesoemo, die den overleden landgenoot schetste als een stil en ernstig man, die slechts door zijn begeerte naar meer kennis naar Europa is gedreven. Allen, die hem kenden, weten hoe sympathiek Soerjo Soebandrio was, hoe steeds buitengewoon vriendelijk en minzaam de overledene optrad. Verder tot den doode het woord richtend, wees spr. op de treffende omstandigheid dat niet alleen op den doodenakker, maar ook aan zijn sterfbed — en dat kon hij nog met zijn stoffelijke oogen zelf zien — de landgenooten om hem heen geschaard waren. En nu ligt de doode niet op geheel vreemden bodem, nl. bij mr. C. Th. v. Deventer.

Nog voerden het woord de heeren J. Oudemans, als afgevaardigde van den Minister van Koloniën, dr. Tainlalata, namens de Minahassers, de heer Dahlan Abdoellah, die namens de Sumatranen in het Maleisch sprak; de heer Soerario (in de Javaansche taal), de heer Middendorp als leeraar en vriend van den overledene, de heer mr. J. H. Abendanon en de heer W. J. Giel.

Ten slotte dankte de heer Noto Soeroto, aan wien door de familie in Indië de zorg over den overledene landgenoot, gedurende zijn verblijf in den vreemde, was opgedragen, in roerende bewoordingen, namens de familie op Java de aanwezigen voor de betoonde belangstelling. Later vereenigden de landgenooten zich ten huize van een der landgenooten, waarmee de ceremonie was besloten.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De rijst voor de bevolking.

„Er valt geen peil te trekken op de allernaaste oeconomische toekomst van Indië, naardien zij van ongewisse factoren in het wereldgebeuren grootelijks afhankelijk is", aldus *De Loc.* Maar de gebeurtenissen van den jongsten tijd hebben wel geleerd, dat de invoer voor langen tijd kan stopgezet worden en dat Indië de proef te doorstaan krijgt, of het zichzelf voeden kan. Daartoe zou het noodig zijn de eigen productie aan voedingsmiddelen aanmerkelijk hooger op te voeren en moet het vraagstuk onder de oogen gezien worden, hoe de bodem het best aan de volksvoeding dienstbaar gemaakt wordt.

Daarvoor is noodig een openbare vergadering, waar, uit vrees voor de rechtbank der openbare meening, niet het algemeen belang voor het eigen belang verzaakt zou worden.

„De Indische regeering heeft, evenals de Nederlandsche, nog altijd een te naïef geloof in het z.g. deskundig advies, door voormannen der groote bedrijven in vertrouwelijke nota's of conferenties uitgebracht, en zij vat te zelden de gemakkelijke gelegenheid aan om deze adviezen onder een ook preventief werkende openbare controle te stellen."

In de Soekaboemische Landbouwvereeniging heeft de hr. Ottolander, voorz. van het Ned.-Ind. Landbouwsyndicaat, met ernst en nadruk den aanplant van voedingsgewassen bepleit. Men toonde zich van goeden wil om het belang van den grooten landbouw en van de bevolking samen te doen gaan. — Edoch, tot een stelselmatige regeling kwam het niet. Terecht wees de *Preanger Bode* er op, dat de leuze „plant voedinggewassen", op zich zelf onvoldoende is. Men moet, rekening houdende met plaatselijke omstandigheden en behoeften, weten welke gewassen het eerst in aanmerking komen. En dat is het werk van het landbouwdepartement. De regeering houde de leiding der voedselproductie, waarmee het vraagstuk der distributie nauw samenhangt.

In *De Loc.* is er reeds eerder op gewezen, in welke belangrijke mate er ten bate eener voedseldistributie beslag gelegd moet worden op het spoorwegmateriaal.

Sinds *De Loc.* het bovenstaande schreef, is er heel wat veranderd. Het eene front na het andere in Europa stort ineen, Duitschland maakt een politieke crisis door, waarin gebeurtenissen van jaren in enkele weken worden doorleefd. Oostenrijk-Hongarije valt uiteen; het bolsjewikisme steekt het hoofd op.

De verwarring neemt gaande weg toe en de smeulende vlam van oproer zou weleens uitslaan kunnen tot een laaienden brand en verder om zich heen grijpen dan den geallieerden lief zou wezen.

Waar de toestand in het Westen nog zoo onzeker is, valt met geen mogelijkheid te berekenen, hoe het in Indië gaan zal, en of daar de toevoer van het voedingsmiddel bij uitnemendheid van over zee, weer spoedig normaal zal wezen. Waakzaamheid blijft geboden en daarom geven we in aansluiting bij het bovenstaande een plaats aan de plannen van den r e g e n t v a n J a p a r a, welke voorstellen van andere zijde weer meer of minder heftige bestrijding uitlokten.

De r e s i d e n t v a n S e m a r a n g heeft zich tot de ass.-residenten gewend met een nota, waarin de vraag geopperd wordt, op welke wijze de Inlandsche landbouwer het best beschermd kan worden tegen de speculanten in rijst en in hoeverre de landbouwers overreed zouden kunnen worden om een gedeelte van hun voedingsgewassen te reserveeren.

Ondertusschen heeft d e r e g e n t v a n J a p a r a een stelsel ontworpen, ,,waarbij den rijstproducenten de gelegenheid wordt geboden hun product tegen matige rente te beleenen.''

De regent baseert zijn stelsel op de volgende stellingen:

A. De Inl. bevolking kan niet volstaan met enkel padibezit, doch moet o.m. voor kleeding, bewoning, genoegens, enz. ook over contanten kunnen beschikken.
B. Daar beleening van padi voor 't oogenblik onmogelijk is, is ze genoodzaakt onmiddellijk na een grooten oogst een belangrijk gedeelte van haar padi op de markt te brengen.
C. De schier overal voorkomende gewoonte om op het te veld staand padi-gewas reeds maanden vóór den oogst voorschot te nemen, varieerende van *f* 1.— tot *f* 1.50 per te leveren picol van *f* 2.— tot *f* 3.— waarde is eveneens aan te merken als gevolg van de onder A hierboven omschreven noodzaak, verhoogd in den padi-planttijd door de vele uitgaven voor het planten en het gemis aan werkgelegenheid onmiddellijk na afloop van den algemeenen planttijd.
D. Deze noodzaak bestaat niet alleen voor den economisch zwakken tani, doch voor den planter in het algemeen, ook den Europeeschen; vandaar het instituut ,,oogstverband'' in de Eur. handelswereld (Stb. 1886 No. 57).
E. Zulk een instituut bestaat voor den Inl. landbouw practisch gesproken niet, daar de instelling van het credietverband niet tot zijn volle recht komt.
F. Door het voorschotsysteem komt aanstonds na den aanvang der padioogst zooveel rijst ter markt, dat de prijs er van daalt tot beneden de intrensieke waarde, zoodat de Inl., om de noodige contanten te bezitten, meer padi van de hand moet doen, zoodat de prijs door overvloed van aanbod een daling ondergaat.
G. Aldus vaart de Inl. landbouwer in een vicieusen cirkel rond, die naar economischen ondergang of minstens naar financieele onmacht voert.
H. Gezien daarenboven het feit, dat door het overgroote aanbod van rijst onmiddellijk na den grooten oogst en het tekort vlak vóór dien oogst, de rijstopkoopers de prijzen in laatstgenoemd tijdperk buitenmatig kunnen opdrijven, dient alles aangewend te worden om in dezen toestand verbetering te brengen, ook al kost het veel geld en vergt het veel beleid van de met de uitvoering belaste organen van het centraal gezag.

Bovenstaande overwegingen hebben den r e g e n t v a n J a p a r a er toe geleid het volgende in overweging te geven:

I. De regeering stelle voldoende fondsen en het noodige personeel beschikbaar om de Inl. landbouwers in de gelegenheid te stellen hun padi na den grooten oogst te beleenen.
II. Tot dat doel richte zij pandschuren op in elk centrum van Inl. rijstproducten (complex van desa's, belangrijke gehuchten, enz.) die bedoeld crediet noodig hebben.
III. Deze schuren dienen zoo ruim te zijn, dat de padi daarin niet behoeft op elkander gestapeld te worden, zoodat een beleener niet op de verwijdering van boven liggende panden heeft te wachten, voordat hij zijn padi kan inlossen.

Dit laatste acht de regent beslist noodig, daar de padi op zeer verschillende tijden zal worden ingelost en daarom komt het hem het best voor, de beleende padi gedengsgewijs aan van haken voorziene touwen, die door middel van katrollen op en neer kunnen worden getrokken, op te hangen.

De schuren, die veel bergruimte moeten hebben, dient men zóó te bouwen, dat ze gemakkelijk in de lengte of in de breedte kunnen uitgebouwd worden.

Daar de bouwkosten dier schuren niet gering zullen zijn en ze met hun inhoud verzekerd moeten worden, zal er veel geld mee gemoeid zijn. Door een renteheffing van meer dan 5 pCt., door het eischen van een weeg- en bewaarloon der panden bij inbreng en door te bepalen, dat de afgevallen gabah ten goede komt aan de instelling, moet er naar gestreefd worden, dat deze zich zelf bedruipt.

Het bezwaar dat de voorgestelde instelling in strijd zou zijn met het monopolie der pandhuisregie is niet overwegend, het product en het belang der zaak in aanmerking genomen. Evenmin mag de verwachte vermindering der pandhuisinkomsten als overwegend beschouwd worden, waar de maatregel beoogt Java's voedselvoorziening en verhooging van de algemeene welvaart.

Ten slotte wijst de regent nadrukkelijk op de opvoedende waarde van den maatregel, ,,die den Inl. leert, dat hij door op zij te leggen van zijn voornaamste landbouwproduct voordeelen kan genieten, die thans slechts door de opkoopers worden verkregen.''

,,Is hij later wat meer tot hooger ontwikkeling gekomen, dan zal hij allicht verlangen de voordeelen van den handel in padi zelf te genieten dan wel in samenwerking met zijn desagenooten: het nut van coöperatie wordt dus door de voorgestane instelling tevens gerapporteerd.''

Over het padi-beleeningsvoorstel van den regent van Japara schreef daarna in hetzelfde blad een controleur, die in bedoelden geest een proef nam.

Om de Chineesche opkoopers concurrentie aan te doen, stelde deze bestuursambtenaar in overleg met de Inl. hoofden en na bekomen machtiging van den ass.-resident de bevolking in de gelegenheid haar padi in de loemboengs te verpanden voor de volle *dessawaarde*, welke eenige dubbeltjes lager was dan de *passarwaarde*, onder beding, dat ze bij inlossing *f* 0.20 per picol aan rente zou voldoen, ongeacht den tijd van beleening. De ingebrachte padi werd voorzien van een etiket, zoodat de beleener bij inlossing zijn eigen padi terug bekwam. Een bedroevend klein aantal landbouwers maakte van de gelegenheid gebruik en meer dan 50 pCt. der beleeners losten hun schuld niet in, zoodat de beleende padi voor de risico van de betrokken loemboeng verkocht moest worden.

Hoofdoorzaken der mislukking bleken te zijn.

1e. verregaande zorgeloosheid en gebrek aan ontwikkeling der bevolking, die haar padi niet wenschte te beleenen, daar ze op de passars voor haar product 15 cts à 20 cts p. p. meer kreeg.

2e. een niet onbelangrijk deel der liefhebbers wilde slechts het meest inferieure deel van haar padi beleenen, tegen een beleeningssom ver boven de waarde.

3e. het z.g. ,,tebassenstelsel'', waardoor veel landbouwers hun product reeds vóór den oogst verkocht hadden, volgens taxatie van het te velde staand gewas.

Bedoelde controleur acht het plan van den regent van Japara practisch onuitvoerbaar om de volgende redenen:

1e. De schuren zullen monsterachtige afmetingen moeten hebben en dus veel geld kosten;

2e. De omvangrijke en ingewikkelde administratie zal veel personeelsbezoldiging eischen, zoodat een buitengewoon hooge rente geheven moet worden;

3e. Is de beleeningswaarde lager dan de passarwaarde, zoo wordt geen padi ingebracht;

4e. De ingewikkelde administratie zal oorzaak zijn, dat men den landbouwer zoowel bij beleening als bij lossing niet snel kan helpen, zoodat hij zich liever tot den meer coulanten Chinees zal wenden.

5e. De beleener, die van dag tot dag leeft, en niet in staat is zijn beleende padi ineens in te lossen, zal liever zijn benoodigde padi bij den Chineeschen opkooper inslaan.

Wordt hem de gelegenheid gegeven wel bij gedeelten in te lossen, zoo worden administratie en contrôle onmogelijk.

Moet de padi voor rekening van de schuur verkocht

worden, zoo rijst de vraag, wanneer dat gebeuren moet.

Beleent een landbouwer zijn padi bij gedeelten op verschillende tijdstippen, zoo wordt het tenslotte een niet te ontknoopen warwinkel.

De door den regent van Japara onder A tot H ontwikkelde stellingen worden door den controleur aangevallen, terwijl hij het evenmin eens is met de ontzenuwing der door den regent zelf ingebrachte bezwaren.

Toch is hij met den regent van meening, dat er in die richting iets gedaan moet worden en daarom geeft hij een naar zijn idee meer practisch idee aan.

In streken waar men goedwerkende loemboengs aantreft, besteden die schuren onderdistrictsgewijze de overtollige geldmiddelen voor den opkoop van padi kort na den oogst. Zijn die geldmiddelen niet toereikend, zoo gaan de schuren een leening aan bij de afdeelingsbank. In streken waar de loemboengs ontbreken, vormen de dessa's onderdistrictsgewijs een vereeniging, die onder regeeringsgarantie geld opneemt bij de Afd. bank.

Elk onderdistrict richt op het pasarterrein een padischuur op ter berging van de padi, die gedurende of kort na den oogst tegen een vast te stellen minimum-prijs wordt opgekocht, waardoor men concurreert met de opkoopers, die denzelfden prijs zullen moeten betalen. Vóór den eerstvolgenden oogst, of zoodra de Chineezen beginnen te verkoopen, opent men de schuren en verkoopt tegen een vastgestelden maximumprijs. De opkoopers zullen dan niet tegen hooger prijs kunnen verkoopen. „Toch moet men met omzichtigheid te werk gaan en er zorg voor dragen dat de Chineesche handelaars niet geheel doodgedrukt worden, aangezien men daardoor een niet te berekenen verantwoordelijkheid op zich laadt.

Geschiedt zulks, zoo is men morgen verplicht *al* de te koop aangeboden padi te aanvaarden."

Met hulp van de Afd. banken zou daartegen geen onoverkomelijk bezwaar bestaan, daar de schuren zich voor den uitvoer van de overtollige padi rechtstreeks tot de exporteurs konden wenden.

Ook zouden de schuren langzamerhand uitheemsche rijst kunnen invoeren.

Met den invoer van goedkoopere uitheemsche rijst hield de regent ook geen rekening en daardoor juist zou de beleener zijn padi niet inlossen.

De administratie, die niet ingewikkelder behoeft te zijn dan die der koffiepakhuizen, kan zeer eenvoudig zijn, evenals de contrôle erop. Voor elke schuur kan men volstaan met een pakhuismeester à *f* 35—*f* 50 's maands en 2 helpers of wegers à *f* 10 's maands.

De regent van Japara heeft op de bovengenoemde beschouwingen van den controleur W. A. C. Ilgen, geantwoord, terwijl deze weder den regent van dupliek gediend heeft. De volgende week hopen we daarop nog terug te komen, daar de kwestie er een van zeer groot belang is voor de Inlandsche bevolking, en het om verschillende redenen wenschelijk is, dat er een gezonde oplossing gevonden wordt, ten einde den Inlander economisch krachtiger te maken.

Suriname.

In „De Surinamer" van 25 Augustus verweert zich de heer J. J. Leys tegen de bestrijding door de redactie van zijn plan om Suriname door Nederlandsche boeren te koloniseeren. Zoowel van het plan van den heer Leys als van de uitvoerige artikelen van de redactie hebben wij in dit weekblad mededeeling gedaan. In zijn wederwoord plaatst de heer Leys zich op het standpunt, dat het geschiedkundig betoog der redactie niets bewijst.

„Het groote bezwaar — aldus de heer Leys — van alles wat tegen kolonisatie geschreven is, bestaat hierin, dat bijna zonder uitzondering al die schrijvers geen flauw besef hebben van den landbouw en den landbouwer. En ik beweer, dat per slot van rekening, niet een minister, niet een commissie van geleerde ambtenaren, van doktoren, van predikanten of pastoors uit zal maken of kolonisatie mogelijk is, ja dan neen, maar dat de landbouwer zelf dat doen zal. Hij alleen weet wat hij kan en wat hij verdragen zal."

Hier moet ons de vraag uit de pen, hoe de landbouwer van te voren weten kan, waartoe hij in het hem vreemde klimaat in staat zal zijn. Ook de heer Leys kan dit niet weten. Landbouwonderwijs geven is nog wat anders dan den landbouw uitoefenen.

Omtrent het geschiedkundig overzicht der redactie merkt de heer Leys op, dat de redactie de geschiedenis der laatste 60 jaar negeert ,wat niet geheel juist is. „Dat zijn juist de jaren — schrijft de heer Leys — waarin de landbouw met reuzenschreden is vooruitgegaan, de jaren, waarin de hygiëne en de bestrijding der tropische ziekten haar schoonste triomphen heeft behaald; jaren waarin het werken in en koloniseeren van tropische landen schitterende resultaten heeft opgeleverd, en dat nog wel in landen, die in een tijd, waarover u spreekt en waarin u uw lezers verplaatst, beschouwd werden als de meest verschrikkelijke oorden der wereld! Dat zijn de jaren, waarin de techniek der landbouwwerktuigkunde wonderen heeft verricht, jaren, waarin de tropische landbouwkunde is bestudeerd geworden, tropische ziekten in de cultuurgewassen met vrucht zijn bestreden."

De heer Leys zal wel willen erkennen, dat hij met deze tirade het pleit nog niet gewonnen heeft. Er zit aan deze kwestie inderdaad meer vast dan de heer Leys schijnt te vermoeden.

* * *

Een van de gevolgen, die in Suriname de oorlog heeft gehad, is de toeneming van de coöperatie.

Een artikel in „De Surinamer" van 25 Augustus, waarin het nut van de coöperatie ook voor den kleinen man bepleit wordt, vangt als volgt aan:

„In deze tijden zien alle werklieden en arbeiders uit naar meerder loon, omdat de duurte der levensmiddelen de oorzaak is, dat men zijn gewoon huishouden niet meer fatsoenlijk kan verzorgen, en gevaar loopt van in schulden te komen, wil men geen gebrek lijden.

Maar niet alle werkgevers zijn in staat om aan het rechtmatig verlangen der werklieden te voldoen, omdat door den oorlog hun bedrijf zeer achteruit gegaan is, en zij het slechts met de grootste moeite kunnen staande houden.

Evenwel is het eene dringende noodzakelijkheid geworden, dat inzonderheid de werkman, de arbeider te hulp worde gekomen.

De Gouverneur heeft zulks gevoeld, en heeft ook een maatregel genomen, waardoor b.v. aan den minderen man met een inkomen van minder dan zes honderd gulden, en een huisgezin van vrouw en vier kinderen, een tegemoetkoming verstrekt wordt, welke kan berekend worden op *f* 12.50 's maands. Niet in geld is hun die tegemoetkoming verleend, maar doordat zij op zeer goedkoope wijze hunne benoodigdheden kunnen verkrijgen.

Er zijn coöperatieve winkels opgericht, welke voor betrekkelijk lage prijzen levensmiddelen beschikbaar stellen.

Een bijzondere plaats onder de coöperatieve uitingen neemt de Verbruikswinkel van den R. K. Socialen Cursus in, om zijn eigenaardige inrichting, welke nog grootere voordeelen afwerpt dan de overige, omdat een zuiver sociaal doel wordt nagestreefd. Het doel ook van zoo goedkoop mogelijk levensmiddelen te verstrekken wordt krachtdadiger bereikt, omdat het dividend niet uit den winkel wordt genomen om onder aandeelhouders te worden verdeeld maar in het bedrijf gestoken, teneinde de prijzen der waren nog voordeeliger te maken. Daarenboven worden alle administratie-werkzaamheden door den R. K. Socialen Cursus pro deo verricht, waaruit een vermeerdering der winsten ontstaat, welke wederom ten goede

der verbruikers komen. Men zou kunnen zeggen, dat het dividend aan alle verbruikers gezamenlijk ten goede komt, en hun wordt uitgekeerd in den vorm van nog goedkoopere levensmiddelen.

Op deze wijze wordt het doel van den verbruikswinkel bereikt in het kwadraat. Aldus verkrijgt in dezen oorlogstijd iedere verbruiker op een voor hem aangename en voordeelige wijze een soort van duurtetoeslag, doordat zijn geld van meer waarde wordt."

* * *

In zijn Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag over de Surinaamsche begrooting voor 1918 had de toenmalige Minister van Koloniën o.m. geschreven:

......,,Aangezien inheemsche ambtenaren alleen in lagere betrekkingen werkzaam zijn en het streven bestaat om leidende betrekkingen steeds meer door ambtenaren te doen vervullen, die in Nederland hun opleiding hebben genoten of voltooid"......

Dit heeft aan vele bureauambtenaren in Suriname aanleiding gegeven tot den Gouverneur een verzoekschrift te richten, waarin zij in de eerste plaats aantoonen, dat inheemsche ambtenaren niet uitsluitend in lagere betrekkingen werkzaam zijn en in de tweede plaats, dat van het bedoelde streven tot dusver niets gebleken is, althans niet bij het Koloniaal Bestuur.

Aan het slot verzoeken zij den Gouverneur hun te willen inlichten wat de bedoeling van den Minister is en, voor het geval de Gouverneur die bedoeling niet mocht kennen, hun verzoek om inlichtingen over te brengen aan den Minister, opdat voor hen kome vast te staan, welke betrekkingen zoo ongeveer in de toekomst voor de inheemsche krachten onbereikbaar zullen zijn en wat wordt verstaan onder een in Nederland genoten of voltooide opleiding.

* * *

,,De Surinamer" van 29 Augustus schrijft:

,,De heer Holtappel, oud-officier der marine en thans werkzaam bij de post en telegraphie in Oost-Indië, is onlangs op Curaçao aangekomen. Hij heeft eene zending van de Nederlandsche Regeering om een draadlooze op St. Martin op te richten. Naar wij vernemen, is zijne zending niet beperkt tot de West-Indische Eilanden. Hoewel hij geene uitdrukkelijke zending heeft voor Suriname, is hem toch door de Nederlandsche Regeering opgedragen, Suriname niet uit het oog te verliezen met betrekking tot de draadlooze telegraphie.

Het is te hopen, dat het daarbij niet blijven zal, maar dat de heer Holtappel na afloop zijner werkzaamheden op de West-Indische Eilanden ook naar hier geroepen wordt, en dat ook Suriname niet langer verstoken blijve van het zoo noodzakelijke verbindingsmiddel.

Hoe gemakkelijk toch is het Suriname met Curaçao te verbinden. De som der subsidie aan de Fransche Mij. verstrekt, kan ons reeds tot het gewenschte doel brengen."

* * *

Het volgende korte bericht in ,,De Surinamer" van 18 Augustus trok onze aandacht:

,,Woensdag l.l. is een vrouw, wonende in de Princestraat, in de gallerij door een ouroekoekoeslang gebeten.

Door tijdige inenting is zij aan levensgevaar ontkomen."

Wij zouden gaarne vernemen of de redactie van het blad de tweede zin voor hare rekening neemt. In de ,,Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië" hebben wij er het artikel ,,*Snekikoti*" (inenting tegen den beet van vergiftige slangen) op nagelezen en wij zijn van meening, dat de doeltreffendheid van de kunstbewerking alles behalve vaststaat. De ouroekoekoe behoort tot het zeer vergiftige geslacht *Lachesis*, maar bij herhaling is ons in Suriname gebleken, dat de bevolking de slangen zeer slecht van elkander onderscheidt en dikwijls onschuldige slangen voor vergiftig aanziet.

* * *

,,Bij de directie van den Kon. W.-Ind. Maildienst bestaat het voornemen, de lijnen naar West-Indië, Ecuador, Peru en Chili spoedig te herstellen."

Aldus lezen we in de *N. R. Ct.* van 14 November. Wij hopen dat *zeer spoedig* een boot naar Suriname zal gezonden worden.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Gevaarlijk. De *Kaoem Moeda* heeft het over de I.S.D.V., die, volgens dit blad, sedert van koers veranderd is, maar niettemin gevaarlijk blijkt voor de rustige ontwikkeling van de Inlandsche bevolking. De candidatuur van de heeren *Sneevliet* en *Dekker* voor den gemeenteraad van Semarang levert het bewijs, dat de I.S.D.V.-ers het nut van eén parlementaire actie in Ned.-Indië beginnen in te zien. Dat nut hebben wij, nationalisten steeds voor oogen gehad, schrijft het blad, ondanks het beperkte kiesrecht voor Inlanders, ondanks de onvolmaaktheid van de samenstelling van den Volksraad. Wij stellen ons voorloopig tevreden met de middelen, die ons nu ten dienste staan. Maar onze actie tot verbetering van de bepalingen zetten wij voort in dien zin, dat het belang van *Kromo* er mede gebaat kan worden. Hoe betreuren wij het, dat de S. I. van Semarang zich blindelings laat leiden door de I.S. D.V., wat weer gebleken is bij de Raadsverkiezingen te Semarang. Door het gestook van de socialisten toch hebben eenige S. I.-ers de hun door ,,*Insulinde*" aangeboden candidatuur geweigerd. Daarmede hebben de heeren Sneevliet, enz. verdeeldheid gesticht onder de Inlanders.

Te Bandong hebben *Insulinde, Sarekat Islam* en de Kiesvereeniging *Boemi-Poetra*, door samenwerking, een mooi succes behaald. Al haar Inlandsche candidaten zijn verkozen. Het mag ook niet anders. Samenwerking is den Inlanders geboden om veel goeds te bereiken in het belang van *Kromo* en het zwakke deel der bevolking. Wij moeten ons niet laten verleiden door het zoet gefluit: ,,*divide et impera*", dat gefluit van lieden, die gisteren nog afkeerig waren van een parlementaire actie, alleen heil verwachtende van massale acties en nu zich plotseling opwerpen als candidaten van den Gemeenteraad. Die richtingsverandering heeft geen andere bedoeling dan misverstand, twist en tweedracht te stichten in de gelederen van menschen, die streven naar éénheid van richting.

De van-Deventer-School. Het Comité voor de van Deventerschool hield den 22en Augustus j.l. een vergadering in het Logegebouw met eenige vertegenwoordigers van verschillende Inlandsche vereenigingen: *Regentenbond, Mangoenhardjo, Boedi-Oetomo, Sarekat Islam* en *Tjahio Hardjo*. Voorzitter was de heer *Mr. Dr. Joekes*.

Van het ter vergadering verhandelde vernam de *Darmo Kondo* het volgende: De voorzitter deelde mede, dat het comité, zooals in de vorige vergadering reeds was besloten, van plan was, ten behoeve van het voortgezet onderwijs aan Inlandsche meisjes, een kweekschool op te richten en daarnaast een school voor meer uitgebreid onderwijs, in huishoudkunde, gezondheidsleer, enz. ,,Na uitvoerige correspondentie met het bestuur der *van Deventer vereeniging*" in Nederland en ook met de Regeering, is gebleken, dat een kweekschool de sterkte van het fonds zal te boven gaan, en voorts vond de oprichting van een dergelijke kweekschool bij de Regeering geen sympathie, daar zij zelve een kweekschool voor Inlandsche meisjes heeft opgericht te Salatiga en waar de gelegenheid wordt geopend voor de geheele opleiding van de meisjes. Besloten werd nu na eenig debat een *Mulo* op te richten (met driejarigen cursus) voor Inlandsche meisjes van de Kartinischool en later zal daar een tweejarigen cursus aan verbonden worden, zoodat een diploma van den heelen cursus gelijk staat met dat van de *Poerworedjosche Kweekschool*. De voorzitter van het comité, de heer Stokvis, aan wién door de vergadering dank werd betuigd voor zijn medewerking, was verhinderd de bijeenkomst bij te wonen. Het fonds is nu in Indië *f* 14000 groot. De heer Joekes deelde mede, dat den 15en September j.l. de Kartinischool haar vijfjarig bestaan zou herdenken door een avond in te richten met openbare les en zang van de leerlingen.

Eigen Rechter spelen. De heer *van Amerongen*, employé van een tapiocameelfabriek in het Kediri'sche, bevond zich, zoo meldt de *Oetoesan Hindia*, zekeren ochtend op de pasar in de dessa Kesambi. Hij zag daar een *tapé*-verkoopster, aan wie hij vroeg: waar zij de *katela* van daan had, waarvan zij haar tapé maakte? Haar antwoord was, dat zij die op de pasar had gekocht. Dit noemde hij een leugen, terwijl hij volhield, dat zij de katela van zijn fabriek had gestolen. Daarbij wond hij zich hoe langer

hoe meer op, totdat hij de vrouw begon te slaan. Toen de man van de tapéverkoopster dit bemerkte viel hij dadelijk den heer van Amerongen aan. Deze trok terstond zijn revolver en schoot op den aanvaller, die zwaar aan het hoofd gewond, neerstortte. Door het gebeurde ontstond op de *pasar* een tumult. Onder het geschreeuw: „*Lo ngamoek, Londo ngamoek*" vielen verscheidene lieden van het pasarvolk aan. Onder slagen en steenworpen viel de heer van Amerongen half dood op den grond. Ook zijn echtgenoote, ofschoon men haar niet opzettelijk molesteerde, had het ongeluk door een steen in het gezicht getroffen te worden.

De resident, telephonisch gewaarschuwd, kwam met politie ter plaatse en vervoerde met spoed den mishandelde naar het hospitaal te Kediri, waar deze echter spoedig den geest gaf. Ook de Inlander met den schotwond aan het hoofd is, naar verder luidt, in het hospitaal opgenomen en gestorven.

Boedi Oetomo. Sedert enkele jaren lijdt de afdeeling Batavia van *Boedi Oetomo* een kwijnend bestaan. De laatste jaarlijksche Algemeene Vergaderingen vermochten de belangstelling niet op te wekken en ten slotte werden de contributies niet eens meer opgehaald, waarschijnlijk omdat de secretaris zich schaamde die gelden op te vragen, waar de vereeniging feitelijk nog slechts in naam bestond. Kort na de algemeene Bondsvergadering te Solo (in Juli j.l.) kregen de leden van Batavia een oproeping van den secretaris om een vergadering te beleggen en de ontbinding der afdeeling, welke toch blijkbaar geen levenskracht bezat, te overwegen.

Deze vergadering heeft den 19en Augustus plaats gehad in het Decapark. Niet vele leden waren opgekomen, maar die er kwamen, waren met liefde voor hun vereeniging bezield en vol vertrouwen in haar toekomst. Het voorstel van het bestuur om tot ontbinding van de afdeeling Batavia der vereeniging over te gaan, werd althans met groote meerderheid verworpen en een nieuw bestuur werd verkozen, bestaande uit de heeren *Raden Tjokroatmodjo* (voorzitter), *Raden Mas Soerjadi* (1e secretaris) *R. Soewardi* (2e secretaris) *Raden Sastrodorono* (penningmeester), *Dokter Sardjito, Dokter Moehardjir* en *Raden Hoesein*, (leden). — *(Darmo Kondo).*

WAT DE CHINEES VERTELT.

S. I. In den boezem van de Malangsche afdeeling S. I. heerscht volgens de *Djawa Tengah* reeds lang ontevredenheid over de gestie van haren voorzitter *Moeslim*. Men is van oordeel, dat hij niet genoeg doet voor de vereeniging en wat leelijker is, de partijgenooten verdenken hem — terecht of ten onrechte, zij hier in het midden gelaten — van heulen met den „vijand". Uit zijn vriendschappelijken omgang met hoog geplaatste Inlandsche bestuursambtenaren, in verband met de omstandigheid, dat het bestuur meermalen blijkt volkomen op de hoogte te zijn van intieme aangelegenheden der vereeniging betreffende, de kennisneming waarvan niet voor de buitenwereld bestemd is, leiden de leden der Malangsche S. I. af, dat hun voorzitter niet de ware broeder zou zijn. Zijn bereidwilligheid voorts, om samen te werken met de „Indië-Weerbaar" vereeniging — hij behoort zelfs tot de bestuursleden van de Malangsche afdeeling — een organisatie, welke absoluut niet de sympathie der S. I. heeft, heeft onder de partijgenooten mede kwaad bloed gezet. De *Tjahaja Timor* vestigde op een en ander bereids de aandacht van den heer Tjokroaminoto, president van het centraal bestuur en stelde de vraag, of een dergelijk afdeelingsvoorzitter wel gehandhaafd kon blijven en of zoo iemand niet geheel uit de vereeniging behoort te worden gestooten. Naar men aan de *Djawa Tengah* mededeele, zal deze aangelegenheid op een binnenkort te houden algemeene vergadering der Malangsche S. I. vereeniging ampel besproken worden. Het vertrouwen in hem is finaal verdwenen.

Samenwerking der Chin. Vereenigingen. Op initiatief van den heer *Ko Kwahtiong*, in vereeniging met enkele andere vooruitstrevende Chineezen, die zich tot een voorloopig comité hebben gevormd, werd begin Augustus in het gebouw van de Chineesche handelsvereeniging *Siang Boe* te Djokdja een druk bezochte, voor een ieder toegankelijke bijeenkomst gehouden. Het doel der promotors was te geraken tot oprichting van een centrale vereeniging, waarbij de talrijke, overal in den Archipel verspreide Chineesche vereenigingen eventueel zich zouden kunnen aansluiten, teneinde door vruchtbare samenwerking volle kracht te kunnen ontplooien. Want wat toch is thans nog het geval? Al deze Chineesche vereenigingen, ofschoon nagenoeg hetzelfde doel nastrevende, werken op zich zelf, bakenen zich een eigen weg af, niet zelden elkander beconcurreerende, hetgeen noodwendig tot een betreurenswaardige versnippering van krachten moet leiden. Wordt deze onmisbare samenwerking verkregen, de gezamenlijke actie van uit een centraal punt geleid, dan kan het wel niet missen, of betere resultaten dan de tot dusver verkregene zullen daarvan het gevolg zijn. Deze vergadering werd geleid door den sympathieken heer bovengenoemd Ho Kwat Tiong. Aanwezig waren ruim 500 Chineezen. Inleider wees op het feit, dat sedert jaren de Chineesche vereenigingen als paddestoelen uit den grond verrezen, doch van samenwerking tusschen de verschillende corporaties hoegenaamd geen sprake is. Als voorbeeld stelde de spreker de schoolvereeniging Tiong Hwa Hwee Kwan, welke aanvankelijk, kort na de oprichting zeer krachtig en bloeiend was, doch van lieverlede sterk is achteruitgegaan. Deze vereeniging te Djokdja en wellicht ook op enkele andere plaatsen geeft onderricht in het Hok Hian Chineesch tegen den wil van den oprichter, die het Mandarijn Chineesch verplicht stelde. Zooals den lezers — alzoo de schrijver in de *Bintang Soerabaja* — wellicht bekend is wordt op alle scholen in geheel China Mandarijn Chineesch onderwezen, omdat het ontwaakte nationalisme heeft begrepen, dat om tot eenheid van volk te geraken, eenheid van taal onmisbaar is. Op deze wijze zal geleidelijk het Chineesche volk een gemeenschappelijke taal spreken, n.l. het Mandarijn Chineesch, dat vooralsnog is te beschouwen als het Fransch in Europa, dus de taal van het hof, de diplomatie en ontwikkelde kringen. De heer *Ko Kwat Tiong* hekelde den verwarring stichtenden toestand van heden, waardoor bijv. de verschillende onderwijsinrichtingen der *Tiong Hwa Hwe Kwan* elkander scherpe concurrentie aandoen, de onderwijzers van de eene school naar de andere overloopen voor enkele guldens meer salaris. En dezelfde achteruitgang valt evenzeer te constateeren bij de overige vereenigingen, zooals te Djokdja bij de *Djin Tik Hap Gie Pak Hoo, Tong Djen Gie, enz.*, welker streven in het algemeen er op gericht is het welzijn van de Chineezen in Indië te bevorderen. Al deze corporaties leiden als gevolg van een groot verloop van leden een kwijnend bestaan. Gewezen werd op de door de vereeniging *Boedi-Oetomo* verkregen gunstige resultaten, wijl de algemeene leiding berust bij het hoofdbestuur, een voorbeeld, waaraan de Chineezen zich dienen te spiegelen. Spreker wees er op, dat deze bijeenomst werd uitgeschreven met de bedoeling het nut te bepleiten van aansluiting bij een centrale, die de gezamenlijke actie zal hebben te leiden en te regelen. Deze centrale moet zijn een politieke organisatie, *niet* om revoluties te maken of vechtpartijen uit te lokken, hetgeen bij de geheime Chineesche vereenigingen helaas maar al te dikwijls het geval is, doch om langs vredelievenden weg het heil en het welzijn van alle Chineesche ingezetenen in N.-I. te bevorderen. De heer *Ko Kwat Tiong* meende, dat de houding van een Chinees tegenover den Inlander een

verkeerde is. De doorsnee chinees beschouwt te dikwijls den Inlander als een wezen van lager orde. Dit averechtsche standpunt dient hoe eer hoe beter te worden verlaten. De Chinees moet integendeel naar toenadering streven, een onderlinge waardeering aankweeken, zooals het goede burgers onder één bestuur in hetzelfde land betaamt. Verder wordt een beroep gedaan op het beleid van de bestuursambtenaren om de vereeniging, wel is waar een politieke ,,geen belemmeringen in den weg te leggen, omdat zij wenscht te strijden met eerlijke wapens en in geen enkel opzicht het gezag van den staat, waarin zij gastvrijheid genieten, denken aan te randen. Spreker verheelde niet, dat de Inlandsche Regeering de Chineezen niet altijd behandeld heeft op een wijze, als waarop zij wel aanspraak maakten, maar aan den anderen kant werd erkend, dat dikwerf de beste bedoelingen van diezelfde Regeering verkeerd opgenomen werden. De op te richten vereeniging heeft ten doel om in dergelijke gevallen het juiste inzicht bij te brengen, waardoor een goede samenwerking tusschen bestuur en Chineesche bevolkingsgroep wordt gewaarborgd.

De tweede spreker was de heer *Tjih Soen Bie*, die de vergaderden er nadrukkelijk op wees. dat de vereeniging zich niet zal bemoeien met het uitpluizen van de koloniale begrooting of zich zal vermoeien in de behandeling en de oplossing van ethische vraagstukken. Men zal zich uitsluitend bezig houden met een laag bij de grondsch doel: het zoeken naar de ,,keslametan'' der Chineezen. Na *Tjih Soen Bie* werd door een anderen spreker het woord gevoerd, die kortelijk aangaf op welke wijze de Statuten en het huishoudelijk reglement zouden samengesteld worden, waarna de bijeenkomst met een gebruikelijk woord van dank voor de groote opkomst gesloten werd.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De groote emotie.

Tijdens de emotievolle dagen der verloopen week werd de gedachte zoo in beslag genomen door de aangekondigde revolutie, dat ternauwernood aan de buitenlandsche gebeurtenissen groote aandacht werd gegeven, terwijl voor de voorvallen in verre landen geen belangstelling overbleef. De revolutiën der laatste maanden zijn met een plaatselijke uiting begonnen. Troelstra heeft in de actie, waartoe de Rotterdamsche transportarbeiders wilden overgaan, die plaatselijke stoot meenen te zien. Hij wilde bij de omwenteling die komen moest een hoofdrol, ja de hoofdrol vervullen, daarom nam hij dadelijk de leiding van den Rotterdamschen inzet. Hij kondigde de revolutie aan. De eerste indruk in den lande was die van ontzetting. Maar de meerderheid kwam nu in verzet tegen de daad van willekeur van een minderheid. 't Verzet uitte zich door een te wapen loopen van allen, die tegen 't socialistisch avontuur wilden ingaan. In dezelfde dagen dat 't leger gedemobiliseerd werd (een maatregel, die de regeering niet wenschte te herroepen) mobiliseerde niet-socialistisch Nederland zich vrijwillig en vastberaden tegen 't dreigend binnenlandsch geweld.

Daarop kwam de ommekeer, de draai. Troelstra zag zijn staatsgreep mislukt en deed 't nu voorkomen alsof hij dien niet bedoeld had. 't Congres der S.D.A.P. bepaalde zich tot het zenden van de bekende eischen aan de regeering. De storm had uitgeloeid.

't Goede ervan is, dat in breeden kring 't besef is doorgedrongen, dat 't groote wereldgebeuren in geheel de wereld ook Nederland verplicht zich in de noodzakelijkheid in te denken om de bakens naar 't getij te verzetten.

Hierbij zal Nederland zich ook zijn taak en plicht als groote koloniale mogendheid indachtig moeten blijven. 't Is opvallend zoo weinig aandacht als in de door de verschillende partijen gestelde eischen aan de koloniën is gegeven. Toch ligt in hetgeen Engeland voor de kroonkoloniën en voor Britsch Indië heeft aangekondigd en nog meer in hetgeen Denemarken voor IJsland gedaan heeft, een leerrijke vingerwijzing.

Nu de kalmte weer over ons land gekomen is, durven wij ook weer oplettendheid vragen voor onze rubriek, en daarbij de hoop uitspreken, dat de inhoud niet alleen gelezen, maar ook overwogen zal worden. Wie zich aan anderen spiegelt, spiegelt zich zacht.

De Aziatische politiek der Sowietregeering.

In ,,der Neue Orient'' van 5 October komt een artikel voor van A. Voznecienski, chef van de Oostersche afdeeling in 't Volkscommissariaat van de Sowietregeering, dat als bijdrage over de toekomstige verhouding van Rusland tot Azië, en in 't bijzonder ook tot Japan, aandacht verdient; wij ontleenen er eenige hoofdpunten aan.

't Russ. standpunt werd reeds aangegeven door het vredesdecreet, aangenomen in de zitting van 't al-russisch congres van de afgevaardigden der arbeiders, sollaten en boeren van 26 October 1917.

Mogen de onder 't imperialistische regime bestaande toestanden ook door eeuwenoude overlevering geheiligd heeten, 't socialistische Rusland kan er geen vrede mee hebben. Dit heeft van den eersten dag van zijn ontstaan aan de geknechte oostersche volkeren verkondigd, dat 't niet alleen bereid is afstand te doen van de z.g.n rechten, maar dat 't ook alle krachten wil aanwenden om in gemeenschap met de oostersche volkeren, de opheffing van 't bestaande onrecht te verkrijgen en hun de verloren vrijheid te doen herwinnen. Alle geheime verdragen zijn opgeheven. De R. troepen zijn teruggenomen uit 't in Perzië bezette gebied. Van de annexatie in Manschoerije is afgezien. De souvereine rechten van China worden geëerbiedigd. Voor de afrekening van de Oost-Chineesche spoorbaan zal een regeling worden getroffen. Alle consulaatwachten zijn uit China teruggeroepen. R. is bereid van 't exterritoriale recht voor China, Mongolië en Perzië afstand te doen, evenals van alle contributiën aan deze landen opgelegd.

In China en Perzië zijn bewegingen ontstaan naar het voorbeeld der sowiet. Ook in Japan zijn hiervan uitingen geweest, die door de regeering werden onderdrukt. Toen hij zijn artikel schreef, wees Voznecienski op de bedreiging, die voor de revolutionnaire beweging in Siberië uit den vreemde opkwam, sedert 5 April had een Japansch detachement den R. bodem betreden. Vele J. zien in welk belang een goede verstandhouding tot R. heeft, ook voor de algemeene ontwikkeling van 't verre Oosten.

De sowiet regeering is genegen den J. burgers, welke de natuurschatten van Siberië wenschen te ontginnen, de gelegenheid te bieden tot deelname aan de R. handel en nijverheid. Als China er niets tegen heeft, wil R. zijn aandeel op de west-chineesche spoorbaan prijs geven en aan Japan de zuidelijke nevenlijn verkoopen. J. kan voor den invoer en uitvoer van producten de grootst mogelijke tegemoetkoming verwachten. De handels- en visscherijverdragen kunnen vernieuwd worden. De J. regeering is van deze inzichten op de hoogte gesteld. 't Volk moet dit ook vernemen. Wellicht wordt het R. streven geheim gehouden voor 't volk.

Maar dan zal, volgens den schr., J. hetzelfde ondervinden wat R. ondervonden heeft. Bedot en verblind door de militaire kaste, zal 't volk tot beter inzicht komen en zich als één man verheffen om door de socialistische revolutie zichzelf en groot te worden.

Winter in de poolstreken.

Gaf Napoleon zijn soldaten al groote afwisseling in terrein en land, de krijgslieden, die 't zoo treffen, kunnen nu nog grooter verschillen zien dan tusschen de Noordzeekust en Moskow, dan tusschen het Oostzeegebied en Egypte. Zoo zullen soldaten, die met de Britsch Indische afdeelingen in de tropen gestreden hebben, nu kunnen behooren tot hen, die in de poolstreken overwinteren. De troepen toch, die onder generaal Poole, op 't front in Archangel en aan de Moermanskust staan, strekken hun bedrijvigheid tot binnen den poolcirkel uit. Voor den winter, die daar zeer streng is en die weken van volslagen duisternis meebrengt, zijn bijzondere kwartieren ingericht, berekend naar de eischen van gezondheid en comfort, die 't verblijf dragelijk moeten maken. Daar de wapenstilstand zich niet tot Rusland uitstrekt, is Archangel niet ontruimd kunnen worden.

von Lettow Vorbeck.

De eenige Duitsche generaal, die niet overwonnen was, zooals wij in ons vorig nummer aangaven, heeft nu ook 't bericht ontvangen, dat hij en zijn troepenmacht begrepen zijn in de harde voorwaarden van den wapenstilstand. De aanvoerder van de Duitsche troepen in Oost-Afrika heeft zich naar 't besluit van de nieuwe regeering moeten voegen, hij is met de zijnen in krijgsgevangenschap gegaan.

De griep in Kaapstad.

Om een denkbeeld te geven hoe de Spaansche griep overal zijn klauwen uitstrekt, nemen wij de opgave over van 't aantal slachtoffers, dat wij over October vermeld vinden voor Kaapstad. Tusschen 1 en 13 October stierven in Kaapstad en naaste omgeving ongeveer 5000 personen, waarvan 75 pct. onder de inboorlingen.

De ziekte verspreidde zich ook naar 't binnenland. Johannesburg en Pretoria waren ernstig aangetast.

De koloniën bij de vredesconferentie.

De Times meldt, dat generaal Botha zich onverwijld uit Zuid-Afrika naar Engeland zal begeven, om de vergaderingen van het rijksoorlogskabinet, die aan het vredescongres voorafgaan, bij te wonen. Bij deze ver-

gaderingen zal Canada vertegenwoordigd zijn door Sir Robert Borden en een van zijn collega's, Australië door Hughes, den eerste-minister van het gemeenebest, en Sir Joseph Cock, minsiter van marine, Nieuw Zeeland door den eerste-minister Massey en Sir Joseph Ward, en Nieuw-Foundland door den eerste-minister Lloyd. Vermoedelijk zal generaal Smuts met Botha in het oorlogskabinet zitting hebben.

De Britsche regeering heeft den onderkoning van Indië verzocht, eveneens een vertegenwoordiger te zenden om aan de vergaderingen van het rijksoorlogskabinet deel te nemen. De onderkoning heeft Sir S. P. Sinha daartoe uitgenoodigd, die, met den minister voor Indië, Indië vroeger in het rijksoorlogskabinet heeft vertegenwoordigd. Sir S. P. Sinha heeft die uitnoodiging aangenomen en zal spoedig uit Indië vertrekken.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud der November-afl.: In memoriam. Mr. Dr. H. J. Tasman, door Mr. G. J. A. van Berckel. — Willem Wardenaar's nagedachtenis in zake Decima, door P. H. van der Kemp. — Opmerkingen over de Begrooting van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1919, door Gonggrijp Sr. — Een Franschman over Celebes in 1688, door H. F. Damsté. — Grepen uit de Vorstenlandsche historie van de laatste jaren, door P. W. Jonquière. — Een en ander over de Indische rechterlijke organisatie en rechtspraak in den tijd der Oost-Indische Compagnie, door Mr. A. A. de Vries. — Kroniek, door Tertius (Nog eens het Liefrinck-rapport. — B. B. pensioenen. — Uit den Volksraad). — Persoverzicht, door C. v. d. V.— Uit allerhande bron (Portugal's koloniën). — Boekbespreking. — Bibliographie.

Jaarboek van het Mijnwezen in Ned. Oost-Indië.

Het tweede gedeelte der verhandelingen van het Jaarboek van het Mijnwezen over 1915 (44e jaargang) werd eerst dezer dagen hier te lande ontvangen. De inhoudsopgave vermeldt de volgende bijdragen.

Geologische overzichtskaart van den Nederl. Oost-Indischen Archipel. (Schaal 1:1.000.000). Toelichting bij blad XVII (Oost-Java, Madoera, Bali, Lombok, Soembawa), bewerkt door Dr. ir. H. A. Brouwer. Verklarende tekst. — Korte mededeelingen over Indische delfstofafzettingen I. Het zilver-gouderts-voorkomen van Ajer Gedang Ilir, afd. Lebong der residentie Benkoelen (Sumatra). Naar een rapport van den mijningenieur Ir. M. H. Caron. — II. De zwafelafzettingen in den Kawah Idjen, res. Besoeki, naar de verslagen van de mijningenieurs Dr. ir. J. K. van Gelder en Ir. M. H. Caron. — Over de geologie van de Lampongsche districten en het zuidelijke deel van Palembang, Zuid-Sumatra, door den geoloog bij het mijnwezen Dr. E. Hartmann. — Bijdrage tot de kennis van de stratigrafie van het tertiair in Bantem, door den geoloog bij het mijnwezen Dr. ir. L. J. C. van Es Jr. — Verslag over de resultaten van geologisch-mijnbouwkundige verkenningen en opsporingen in Zuid-West-Celebes door den ingenieur bij het mijnwezen K. G. J. Ziegler.

Bijdragen Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.

Afl. 4 van deel 74 van de ,,Bijdragen'' bevat de volgende opstellen: Ni Hoekong, Kapitein der Chineezen te Batavia in 1740, door D. Hoetink. — De verhouding tot de aangetrouwde familie in den Indischen Archipel, door Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan. — De zwerftocht van Sultan Pakoeboewana II, na diens vlucht uit den Kraton te Kartasoera op 30 Juni 1742, door A. K. A. Gijsberti Hodenpijl. — Kalpavrka, by C. Otto Blagden. — Korte mededeeling in zake het Sembiringsche doodenfeest, door M. Joustra. — Notulen der Bestuursvergaderingen van het Kon. Instituut van 16 Juni en 21 September 1918.

Handelingen Maatschappij der Ned. Letterkunde.

In de Handelingen van de Maatschappij der Ned. Letterkunde jaarg. 1917—'18 zijn onder meer opgenomen de levensberichten van Prof .Dr. J. H. C. Kern, door Dr. W. Caland (met aan het slot een opgaaf van Prof. Kern's geschriften); van C. E. van Kesteren (o.a. oprichter en hoofdredacteur van ,,De Indische Gids''), door E. A. A. van Heekeren; en van H. W. Fischer (o.a. oud-majoor der Genie O.I.L en conservator aan 's Rijks Ethnographisch Museum), door Dr. H. H. Juynboll.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 46: Voordracht van E. C. Abendanon m.i., over de ijzer-, nikkel- en chroomertsen op Midden-Celebes, den 15 Nov. 1918 te 's-Gravenhage gehouden. — De rubber- en koffiepositie in Malang in 1917. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Indisch Tijdschrift van het Recht.

Behalve de rubriek jurisprudentie, bevat No. 10—12 van deel 110 van het Ind. Tijdschrift van het Recht eene verhandeling van Mr. F. D. Holleman, getiteld: Adatrecht van de afdeeling Toeloengagoeng, benevens korte aanteekeningen van Mr. U. J. Huber, onder het motto: Afschaffing 10 pCt. belooning voor de Priesterraden.

Van de bij dit tijdschr. behoorende Handelingen der Nederlandsch-Indische Juristen-Vereeniging verscheen een gedeelte met een praeadvies van Mr. K. L. J. Enthoven over de handhaving van de doodstraf in het nieuwe Wethoek van Strafrecht voor Ned.-Indië.

Indisch Militair Tijdschrift.

De Juli-afl. bevat o.a.: De sterkte en indeeling van de tactische eenheden van onze veldinfanterie en van de hoogere verbanden, door K. F. E. Gerth van Wijk. — Verpleging in oorlogstijd, door D. Boeije. — Onze infanterie; schietopleiding in theorie en toepassing, door M. M. E. Nolthenius de Man. — Troepen verpleging bij manoeuvres en te veld, door E. Sieburgh. — Wenken, vragen en antwoorden op gebied van militair strafrecht, door Mr. J. Meihuizen. — Voorposten cavalerie, door F. Treffers. — De stand van het Amerikaansche vliegwezen in April 1918, door K. Engelbert van Bevervoorde.

Orgaan van de Ned.-Ind. Officiersvereeniging.

Hoofdzakelijke inhoud van de Juli-afl.: De positie van den officier-topograaf, door J. van Roon. — Moderne infanterie en eenige harer hulpmiddelen. — De moord op den civiel-gezaghebber Roos op den 30en December 1917 en het ,,verzet'' in Serbodjadi, door A. Merkelbach. — De compagnies-administratie, door A. Moraal.

Handelsberichten.

No. 69 bevat de volgende, van het Departement van Koloniën uitgaande mededeelingen. De arènvezel (welke wordt gewonnen uit de vezelmassa die aan de bladscheeden van den arènpalm voorkomt). — Pharmaceutische preparaten. — Inlandsche smederijen (kort overzicht der resultaten van een gehouden onderzoek hieromtrent, in verband met de tijdsomstandigheden; buitengewone stijging der prijzen van de benoodigde materialen enz.). — Bila (económische mededeelingen over dit landschap ter Sumatra's Oostkust).

Krijgsgeschiedkundig Archief.

Ter Landsdrukkerij te Batavia is verschenen het verslag (1913 tot en met 1917) betreffende oprichting, bestemming, werkwijze, werkzaamheden enz. van de ,,Voorloopige Koloniale Afdeeling'' van het Krijgsgeschiedkundig Archief van den Generalen Staf te 's-Gravenhage en van de Krijgsgeschiedkundige Afdeeling van den Generalen Staf te Bandoeng.

Tuberculose.

Als No. 2 der ,,Korte berichten van het Hoofdbureau van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst'' is verschenen (bij Albrecht en Co. te Weltevreden) een brochure over Tuberculose, bevattende een korte uiteenzetting dezer ziekte, raadgevingen om haar te bestrijden, enz.

Meende men tot voor korten tijd dat de tuberculose in Indië zelden voorkwam, thans is men daarvan teruggekomen en blijkt dat ze na typhus, cholera en malaria de meeste slachtoffers maakt. Zoo leest men in de brochure dat in 1917 onder de 1500 patiënten (meest onvermogende inlanders en chineezen) die zich voor onderzoek in de school tot opleiding van Indische artsen aanmeldden, niet minder dan 116 zekere en 46 twijfelachtige gevallen van tuberculose voorkwamen. Ook onder de meer welgestelde en ontwikkelde inlanders treedt de ziekte zeer dikwijls op. Op enkele kweekscholen voor inlandsche onderwijzers blijkt volgens de rapporten der directeuren eveneens een belangrijk aantal tuberculeuzen voor te komen; op een dezer scholen werden in 1915 onder 72 leerlingen 22 longlijders aangetroffen. Onder de Indo-Europeanen en chineezen is de ziekte eveneens sterk verbreid.

Een ruime verspreiding dezer brochure, welke op aanvraag aan bovengenoemd bureau kosteloos verkrijgbaar is, zal ongetwijfeld ten goede komen aan de bestrijding dezer gevreesde ziekte, maar dan tevens vertaald in de belangrijkste talen van den Archipel, zooals indertijd is geschied bij het uitbreken van de pest op Java.

Klappercultuur.

No. 1 van deel XI van ,,The Philippine Agricultural Review'' bestaat uit een verhandeling over ,,The coconut, its culture and uses, by P. J. Wester''. Tal van illustraties zijn aan den tekst toegevoegd.

Wetboek ,,Agama''.

Ter Landsdrukkerij te Batavia is verschenen een door den oud assistent-resident H. J. E. F. Schwartz herziene en verbeterde uitgave van het wetboek ,,Agama'', oorspronkelijk in het Hoog-Balisch en Maleisch vertaald door den poenggawa I Goesti Poetroe Djlantik. Deze vertaling is, zoowel wat de Balische als de Maleische tekst betreft, met Latijnsche letters gedrukt.

Locale Belangen.

Afl. 2 van den 6en jaargang van het orgaan der Vereeniging voor Locale Belangen, bevat een artikel van J. Suys over ,,De erfpachtsverordening in den Gemeenteraad van Soerabaja''. — Voorts de rubriek Decentraliana (De decentralisatie in den Volksraad). — De Indische Raden. — Enz.

Nederlandsche Zendingsbode.

Onder andere mededeelingen bevat het Nr. van 15 Nov. het 12e vervolg der ,,reisherinneringen uit Ned.-Oost-Indië'', door Mr. J. W. Flieringa.

Zendingslicht op den Islam.

Aldus de titel van een door den Zendingsstudie Raad uitgegeven boekwerk, geschreven door M. Lindenborn, zendings-director der N.Z.V.

Van de tien hoofdstukken waarin dit werk is verdeeld, handelt het achtste over den Islam in Ned.-Indië en behandelt schr. daarin achtereenvolgens: De Islamiseering van Java. — Islam en animisme. — De beteekenis van

den Islam voor Java. — De ontwaking van Java (Boedi Oetomo en Sarikat Islam).

Irrigatie en landbouw op Java.

Van de hand van den oud-hoofdingenieur 1e kl. v. d. Waterstaat in N.-I. J. Nuhout van der Veen is verschenen ('s-Gravenhage G. A. Kottman), een Open brief aan het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage, getiteld: ,,Ten derde male: Irrigratie en landbouw op Java'', naar aanleiding der lezing van den heer Sibinga Mulder over waterschappen op Java en het daarbij door Prof. Weijs gesprokene.

Indië in de Nederlandsche Studentenwereld.

Als eerste uitgave van het onlangs opgerichte Indonesisch Persbureau is verschenen een brochure: Indië in de Nederlandsche Studentenwedeld. Verslag van het eerste congres van het Indonesisch Verbond van Studeerenden'', gehouden te Wageningen op den 29en, 30en en 31en Aug. 1918. Opgemaakt door het Indonesisch Persbureau, met naschriften van mevrouw S. Ratu Langie-Houtman, Baginda Dahlan Abdoellah en Goenawan Mangoenkoesoemo.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardrijksk. Genootschap.

De November-afl. bevat de volgende Indische bijdragen: De landstreek tusschen Sangkoelirang en Doemaring (Borneo), door A. H. Spaan (met kaart). — Eenige opmerkingen betreffende de anthropologie der Mentaweiers, door H. F. C. ten Kate. — Drie keteltrommen op Leti, door W. O. J. Nieuwenkamp. — Voorts in de rubriek Literatuur o.a. eene uitvoerige bespreking van de pandecten van het adatrecht, door Prof. J. C. van Eerde.

Teysmannia.

Inhoud van afl. 5 van den 29en jaarg.: Gerbara, door H. J. Wigman Jr. (met ill.) — Sideridis (Leucania, Cirphis) unipuncta Haw., schadelijk voor het rijstgewas, door Dr. W. Roepke (met ill.) — Het occuleeren van hevea, door W. M. van Helten (met ill.) — Uit 's lands Plantentuin. Verzending van levende planten en zaden, voorheen en thans, door Daubanton. — Warszewiczia coccinea Klotzsch (bloemheester). — Drymaria cordate Willd. — Byrsonima cotinifolia. — Witbloemige Kembang-sepatoe (Hibiscus spec.), door Daubanton.

De Tropische Natuur.

De Aug.-afl. bevat o.a.: Rattenkoning, door J. C. van der Meer Mohr Jr. — Het opkweeken van eenige merkwaardige vlindersoorten uit eieren, door Dr. W. Roepke (met ill.) — Een tocht naar het Dieng-plateau (vervolg), door C. A. Backer. — De verdediger der Witte-mieren-Koningin, door B. A. de Ruiter.

Suikerriet op Java.

In het tijdschr. Suikerindustrie (jaarg. 1918, bl. 273) een artikel van Dr. H. C. Prinsen Geerligs, getiteld: Maatregelen tot verhindering van den achteruitgang in kwaliteit van opgeslagen rietsuiker.

Verder in het Archief voor de Suikerindustrie in Ned.-Indië (1918, blz. 1135) een opstel van Ph. van Harreveld over de tijdelijke inkrimping van den suikerrietaanplant op Java.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Notulen van de Hoofdbestuursvergadering van Woensdag 30 October 1918, te 's-Gravenhage.

Aanwezig de leden: C. R. Bakhuizen van den Brink, voorzitter, R. Zuyderhoff, ondervoorzitter, Mevrouw M. ten Bosch—Bosscher ('s-Gravenhage), J. P. T. J. Brondgeest (Haarlem), Mevrouw Douair. Jhr. C. Clifford Kocq van Breugel—Roelofs (Breda), T. Gerdes Oosterbeek (Apeldoorn), Mr. F. C. Lekkerkerker (Studenten-Afd.), F. E. Luitjes (Nijmegen), Mevrouw J. E. van Oeveren—van Schaik (Utrecht), H. W. Scheuer (Leiden), Mr. Dr. C. F. Schoch Amsterdam), H. F Tillema (Groningen), Dr. H. H. Zeylstra Fzn. (Deventer) en E. F. Grooss, secretaris.

Afwezig met kennisgeving, de leden: H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt (Dagel. Bestuur), H. J. M. Baumann (Arnhem), J. H. Calmeyer (Apeldoorn), Z. G. P. Marcella (Rotterdam) en C. de Vries (Amsterdam).

De Voorzitter opent om 2 uur n.m. de vergadering met een woord van welkom tot de aanwezigen; in het bijzonder tot de heeren Mr. Lekkerkerker, Tillema en Dr. Zeylstra Fzn., die als niewe leden van het Hoofdbestuur, voor het eerst eene vergadering bijwonen.

I. *Notulen.*

Overgaande tot de agenda, vraagt de Voorzitter of een der aanwezigen iets heeft op te merken naar aanleiding van de notulen van de vorige, op 6 Juli j.l. gehouden, vergadering, welke werden bekend gemaakt in het Kol. Weekblad van 25 Juli j.l. No. 30. Zulks niet het geval zijnde, worden deze goedgekeurd en gearresteerd.

II. *Installatie van den heer Dr. H. H. Zeylstra Fzn. als lid van het Hoofdbestuur voor de Afdeeling Deventer.*

Naar aanleiding van het voorkomende in de notulen wenscht de Voorzitter de aandacht te vestigen op de uitbreiding van de vereeniging met een nieuwe afdeeling te *Deventer*. De Vereeniging ,,*Koloniaal Landbouwmuseum*'' is n.l. in haar geheel toegetreden als lid van onze vereeniging. Spreker meent de Vereeniging ,,*Oost en West*'' van harte te mogen gelukwenschen met deze uitbreiding met een nieuwe en belangrijke afdeeling, waarmede een voor de toekomst veel belovend jong element in de vereeniging is gekomen. Spreker heet den heer Dr. H. H. Zeylstra Fzn., als vertegenwoordiger dier afdeeling in ons hoofdbestuur, nogmaals welkom in ons midden.

De heer Zeylstra dankt den Voorzitter voor zijne vriendelijke woorden.

III. *Bespreking van de motie-Vermeer.*

De Voorzitter deelt mede, dat het Dagelijksch Bestuur zijn overwegingen naar aanleiding van de motie-Vermeer heeft kenbaar gemaakt in een nota aan het Hoofdbestuur, welke werd gepubliceerd in het Kolon. Weekblad van 10 Oct. l.l., No. 41. Spreker vestigt er de aandacht op, dat in die nota alleen de motie van den heer Vermeer in behandeling is genomen; diens ingezonden stuk in het Kolon. Weekblad werd geheel buiten beschouwing gelaten. Spreker zal gaarne het oordeel der leden over het medegedeelde vernemen.

De heer Tillema is het in zooverre met den heer Vermeer eens, dat ook hij vindt, dat er van ,,Oost en West'' weinig kracht uitgaat. De propaganda wordt z.i. te weinig zakelijk opgevat. Dit merkt men niet in Den Haag met hare vele Indischgasten, maar wel daarbuiten, en vooral in het Noorden van ons land. De kennis omtrent Indië en de belangstelling daarvoor zijn daar gelijk nul, en ,,Oost en West'' volgt z.i. niet de goede methode om daarin verandering te brengen. Zoo is b.v. het Kolon. Weekblad, dat zulk een goed middel voor propaganda kon zijn, alleen leesbaar voor Indischgasten. Voor Nederlanders, die Indië niet kennen, is het een ongenietbare lectuur, omdat zij geen belangstelling kunnen hebben voor de uittreksels en de beschouwingen uit de Indische pers. Het Kolon. Weekblad is den laatsten tijd zeer vooruitgegaan, doch het moest nog meer zijn kolommen openstellen voor belangrijke, oorspronkelijke artikelen over Indische onderwerpen. Toevallig ontving Spreker een program van actie der *Vereeniging van Oost- en West-Indische katholieken in Nederland*. Hoewel Spreker het moet betreuren, dat nu weer een nieuwe vereeniging zich heeft gevormd, waarvan alweer versnippering van krachten het gevolg zal zijn, moet hij het program van actie toch geheel bijvallen. Met hetgeen daarin staat over aanwerving van leden, verwerving van een ruime bron van inkomsten en actie naar buiten, kan hij zich geheel vereenigen en hij zou wenschen, dat ook ,,Oost en West'' zulk een program volgde.

De Secretaris-Penningmeester, de heer Grooss, verzoekt den heer Tillema erop te mogen wijzen, dat het door hem bedoelde program van actie reeds geheel door ,,Oost en West'' wordt gevolgd. Er wordt niets onbeproefd gelaten om leden te werven, terwijl de vereeniging reeds een Regeerings-subsidie geniet. Wat de vierledige actie naar buiten aangaat, aldus vervolgt Spreker, ook deze passen wij toe:

A. *Het belang van de Indische maatschappij* werd o.m. door Ons bevorderd door:

a. Het onder de aandacht brengen van de in de Indische pers kenbaar gemaakte nooden en behoeften van Indië in het Kolon. Weekblad.

b. Het bevorderen van het onderwijs in Indië.

1. In het jaar 1915 werd door en uit de Studie-Commissie onzer vereeniging een sub-commissie benoemd, bestaande uit de heeren Mr. C. van Deventer, Dr. J. J. van Loghem en Dr. H. D. Tjeenk Willink, die in opdracht kreeg, te bestudeeren, welke reorganisatie het middelbaar onderwijs in Indië zou moeten ondergaan om betere aansluiting te geven aan het hooger onderwijs in Nederland. Deze subcommissie zocht aanraking met het Departement van Koloniën. Of zij daarop eenigen invloed heeft gehad, weten wij niet, maar toen werd van Regeeringswege de Commissie van advies in zake aanpassend middelbaar (voorbereidend, hooger-) onderwijs in Nederl.-Indië ingesteld, waarin bovengenoemde leden van onze sub-commissie mede werden opgenomen. Het gevolg is geweest: een rapport voor de instelling van de Indische Middelbare school.

c. Het bevorderen van de belangen van de in Nederland vertoevende inboorlingen van de Nederlandsche Koloniën.

1. Sedert hare oprichting in 1890 heeft onze Studie-Commissie zich beijverd, de belangen van de hier

te lande studeerende Oosterlingen te behartigen. De tusschenkomst van de Indische Regeering werd ingeroepen en verkregen, om aan het bestaan dier commissie meer bekendheid in Indië te geven en er bij de ouders of verzorgers der a.s. studenten op aan te dringen, dezen, althans de eerste jaren van hun verblijf in Nederland, onder haar toezicht te stellen. In 1917 gelukte het om alle Indische studie-vereenigingen in Nederland te vereenigen onder de vaan van ,,Oost en West''. Uit die vereenigingen werd een ,,Centraal Comité voor de opleiding van Indische jongelieden in Nederland'' gevormd, welke al spoedig besloot, om voor de aanraking met bedoelde studeerenden een alleszins bevoegd persoon aan te stellen en in 1918 maatregelen nam om tot de instelling van een sub-commissie te Batavia te geraken, welke zal beoogen, aan ouders of verzorgers raad en voorlichting te geven voor de uitzending hunner kinderen of pupillen naar Nederland. Voor een en ander werd de steun der Indische Regeering ingeroepen, waarbij wij ons op ondersteuning van den Minister van Koloniën mochten verheugen.

2. Verschillende requesten werden in den loop der jaren aan den Minister van Koloniën aangeboden om de positie der hier studeerenden te verbeteren of afgestudeerden aan een aanstelling in Gouvernementsdienst te helpen, enkele malen met gunstig resultaat.

3. Samenwerking werd gezocht met enkele studievereenigingen in Oost- en West-Indië, met het gevolg, dat ons het behartigen der belangen van de pupillen van het ,,Minerva-fonds'' te Paramaribo en van het ,,Studie-fonds Midden Java'' te Semarang werd toevertrouwd.

4. Dit jaar wordt met Regeeringssteun overgegaan tot de oprichting van een ,,Tehuis voor Inlanders'', waar Inlandsche dienstbaren uit onze koloniën, die door omstandigheden buiten betrekking zijn geraakt, onderdak en verpleging zullen kunnen vinden en waar alle tot deze categorie behoorende personen een gezellige plaats van samenkomst en een kantoor waar zij ten allen tijde raad en voorlichting kunnen vragen, zullen aantreffen.

d. Het organiseeren van liefdadigheidsfeesten bij voorgekomen natuurrampen in Ned. Oost- of West-Indië, waarwij wij steeds de voldoening mochten smaken, belangrijke sommen bijeen te brengen en ten behoeve der noodlijdenden af te dragen.

B. Het belang van Holland met betrekking tot Oost en West-Indië en het verhoogen van de kennis omtrent Indië in Nederland werden o.m. door ons bevorderd door:

1. De uitgifte van het Koloniaal Weekblad.
2. De uitgifte van brochures over Oost- en West-Indië en over de verschillende staats- en particuliere betrekkingen in Indië.
3. Het houden van lezingen, tentoonstellingen en Indische kunstavonden.
4. Het bij herhaling aandringen bij de bevoegde autoriteiten op het inruimen van meer plaats aan de behandeling van onze koloniën op de leerplannen der Nederlandsche scholen.

C. Het belang van hen, die uit onze koloniën, herwaarts komen, werd, waar mogelijk, behartigd door ons Informatiebureau, dat steeds bereid is, in alle mogelijke aangelegenheden raad en voorlichting te geven.

D. Het belang van hen die naar onze koloniën zullen gaan werd eveneens, waar mogelijk, door dat Informatiebureau bevorderd door raad en voorlichting op elk gebied, en vóór den oorlog (zelfs nog tot Februari 1917) mocht het ons verscheidene malen gelukken, jongelieden een aanstelling in particuliere betrekkingen in Indië te bezorgen, terwijl wij hen, voor rijksbetrekkingen steeds naar het Departement van Koloniën verwezen.

Uit het opgesomde, alleen reeds in zijn tijd verrichte, kan blijken, aldus gaat spreker voort, dat het met veel éclat aangekondigde program van actie van de ,,Vereeniging van Oost- en West-Indische Katholieken'' reeds lang door ons werd gevolgd. Maar ,,Oost en West'' werkt in stilte, zoodat hare werkzaamheden, helaas, minder bekend schijnen te zijn.

De heer T i l l e m a betreurt het dan dat aan deze werkzaamheden niet meer bekendheid is gegeven en blijft op een zakelijke reclame aandringen.

De heer S c h o c h is het in zoverre met den heer Tillema eens, dat de afdeelingen der vereeniging niet leven. Hunne actie bereikt alleen de Indische menschen en niet de Hollanders. Spreker heeft met groote belangstelling de nota van het Dagelijksch Bestuur gelezen en kan zich daarmede geheel vereenigen.

De heer Z e y l s t r a is het met den heer Tillema eens, dat ,,Oost en West'' nog te veel is een vereeniging ,,voor de koks en niet voor de gasten'' en dat wij de groote meerderheid van het Nederlandsche volk nog niet bereiken. Zulks is echter makkelijker gezegd dan gedaan. Hij verwacht veel heil van het langzaam doordringen tot het volk door middel van de school, in welke richting ,,het Centraal Comité voor Indische lezingen en leergangen'' werkt, en met succes. Wat de nota van het Dagelijksch Bestuur aangaat, wenscht spreker er op te wijzen, dat de heer Vermeer het Nederlandsche volk haar onkunde over Indië niet verwijt, doch daarop slechts wijst en ze betreurt.

De V o o r z i t t e r zegt toe, de zinsnede over dat verwijt nog eens in beschouwing te zullen nemen en vraagt of het Hoofdbestuur zich overigens met de nota kan vereenigen, waarop met algemeene stemmen bevestigend wordt geantwoord, en deze dus de basis voor de behandeling van de motie in de afdeelingen en in de volgende algemeene vergadering zal zijn.

IV. *Instelling van eene afzonderlijke propaganda-commissie.*

De V o o r z i t t e r deelt mede, dat naar aanleiding van besprekingen op de jongste algemeene vergadering, thans een afzonderlijke propaganda-commissie is ingesteld, bestaande uit de heeren: J. F. T. J. Brondgeest, voorzitter, C. Cuypers en S. van Lier Azn. Aan deze commissie is verzocht haar eigen instructie te ontwerpen en aan het Hoofdbestuur ter goedkeuring aan te bieden. Zij is daarmede nog bezig, zoodat daaromtrent nog niets kan worden medegedeeld.

De heer B r o n d g e e s t zegt, dat door uitstedigheid van een der leden, nog slechts één commissievergadering werd gehouden. Bij hem is echter de vraag gerezen, of de commissie met hare werkzaamheden geen concurrentie zal aandoen aan het ,,Centraal Comité voor Indische lezingen en leergangen'', hetgeen niet wenschelijk zoude zijn.

De heer Z e y l s t r a zou dit ook zeer betreuren en hij zou gaarne vernemen of de ingestelde commissie alleen beoogt propaganda voor ,,Oost en West'' of algemeene propaganda voor Indië in Nederland. In het laatste geval zou zij zeer zeker op het terrein komen van meergenoemd Centraal Comité, dat zijnerzijds angstvallig vermijdt, propaganda te voeren op plaatsen, waar ,,Oost en West'' gevestigd is.

De heer T i l l e m a spreekt nogmaals de wenschelijkheid uit, om vooral een zakelijke reclame te voeren. De lezingen door verschillende personen gehouden, werken niets uit. Evenals een zaak goede reizigers aanstelt om hare waren te propageeren, moet ook ,,Oost en West'' goed gesalarieerde, bekwame personen aanstellen, die door goed voorbereide lezingen en voordrachten de aandacht op de vereeniging vestigen. De door Mr. v. d. Rivière beoogde tentoonstellingen en rondreizende bibliotheken hebben zijn bijval.

Er ontspint zich hierover een debat tusschen de heeren T i l l e m a en Z e y l s t r a. Wat de rondreizende bibliotheken betreft, deelt de laatste mede, dat het meergenoemde Centraal Comité reeds arbeidt aan de samenstelling daarvan, voornamelijk met de bedoeling om belangstellenden te laten zien welke lectuur op koloniaal gebied alzoo werd uitgegeven. In verband hiermede deelt mevrouw C l i f f o r d K o c q v a n B r e u g e l nog mede, dat in de afdeeling Breda reeds een portefeuille met speciale lectuur over Indië onder de leden circuleert.

De heer T i l l e m a vindt, dat de Nederlandsche Regeering belangrijk meer geld aan de propaganda voor Indië diende ten koste te leggen en geeft in overweging, een hoogere subsidie voor ,,Oost en West aan te vragen.

De V o o r z i t t e r geeft ten slotte in overweging om de ontwerp-instructie van de propaganda-commissie af te wachten. Dienovereenkomstig wordt besloten.

V. *Samenwerking op het gebied van lezingen en leergangen.*

De V o o r z i t t e r brengt in herinnering, dat verleden jaar, door de samenwerking van verschillende vereenigingen, welke zich op koloniaal terrein bewegen, een ,,Centraal Comité voor Indische lezingen en leergangen'' is ingesteld, teneinde onge-

wenschte concurrentie op dat gebied te ontgaan. Spr. verzoekt de afdeelingen, bij het organiseeren harer lezingen, enz., met dit Comité overleg te plegen, hetgeen nog niet algemeen geschiedt.

VI. *Mededeelingen.*

De Voorzitter doet de navolgende mededeelingen:

a. Van het bestuur van den Vrouwenraad in Ned.-Indië is de mededeeling ontvangen van de oprichting van een Informatiebureau van dien Raad te Weltevreden, met verzoek om aan eventueele belanghebbenden, die naar Indië vertrekken, op het bestaan van dat bureau te wijzen.

b. Zooals bekend zal zijn, is de Regeeringssubsidie van *f* 12500.— voor de instelling van een „Tehuis voor Inlanders" te 's-Gravenhage toegestaan, zoodat thans met de inrichting daarvan kan worden begonnen. De grootste moeilijkheid was het vinden van een passende woning. Dit is thans gelukt; we hebben de beschikking gekregen over een huis aan de van Boetzelaerlaan, dat voor ons is aangekocht door het N.I. Wed.- en Weezenfonds. Alvorens het betrokken kan worden, zijn nog eenige verbouwingen en herstellingen noodig.

Het beheer is toevertrouwd aan den heer en mevrouw de Munnik, bekend om hun ervaring in den omgang met Inlanders, terwijl het toezicht op dat beheer zal worden gevoerd door een afzonderlijke commisie, bestaande uit: den heer R. Zuyderhoff, voorzitter mevrouw D. Raedt van Oldenbarneveltvan Maarseveen en de heeren H. V. Baron Bentinck, G. Hennus en Dr. G. A. Rademaker, leden, terwijl de heer G. J. Oudemans, als gedelegeerde van de Regeering, tot adviseerend lid is benoemd.

Spreker wenscht van deze gelegenheid gebruik te maken, om mevrouw ten Bosch-Bosscher hulde te brengen voor alles wat zij reeds vele jaren voor de Inlandsche dienstbaren heeft gedaan. Het Bestuur had haar gaarne, zooals haar toekomt, een eerste plaats ingeruimd in de commissie voor het beheer van het Tehuis, doch tot ons leedwezen moest daarvan worden afgezien, omdat mevrouw ten Bosch van wege haar gezondheidstoestand belemmerd wordt, zich vrijelijk buitenshuis te bewegen. Een benoeming tot buitengewoon lid van de commissie werd door mevrouw ten Bosch niet aanvaard. Spreker hoopt en is er van overtuigd, dat mevrouw ten Bosch de commissie, bij voorkomende gelegenheid, met hare ervaring op dit gebied zal blijven ter zijde staan.

c. Op de prijsvraag voor een tooneelstuk zijn drie bijdragen ingekomen, welke aan het oordeel van een Jury werden onderworpen. De uitslag is in het „Koloniaal Weekblad" medegedeeld. De eerste prijs werd toegekend aan het tooneelspel „Anopheles" van mevrouw M. C. Kooy-van Zeggelen. Getracht wordt het stuk opgevoerd te krijgen.

d. De vereeniging had gaarne medegewerkt aan de inrichting van een afzonderlijk Indisch paviljoen op de a.s. Nederlandsche Jaarbeurs te Utrecht. Het Bestuur heeft zich daartoe gewend tot den heer Mr. Dr. H. van Zijst, voorzitter van de Jaarbeurs, met verzoek te mogen vernemen wat door ons in deze zou kunnen worden gedaan. Op ons herhaald verzoek mochten wij echter nog niets zakelijks vernemen, zoodat het wel niet meer mogelijk zal zijn voor de eerstkomende Jaarbeurs iets te doen.

e. Als gevolg van het verzoek van onze Studie-Commissie aan de Indische Regeering, om in Indië meer bekendheid te geven aan haar bestaan en streven, werd door de Regeering aan die Commissie verzocht, om bij eventueele aanvragen van personen in Indië, wier zoons de Cadettenschool of de Militaire Academie in Nederland zullen bezoeken, gemachtigden voor die jongelui te willen benoemen. Wij hebben nu zulk een aanvraag ontvangen van uit Makasser en zijn zoo gelukkig geweest, reeds dadelijk iemand bereid te vinden, eventueel als gemachtigde op te treden.

f. Met dankbaarheid kan ten slotte worden medegedeeld, dat de Minister van Koloniën op de ontwerp begrooting van het jaar 1919 weder een subsidie van *f* 3000.— ten behoeve onzer vereeniging heeft gebracht.

De Secretaris-Penningmeester deelt mede, dat de uitgever voor de uitgave van het Koloniaal Weekblad" in het jaar 1919 weder *f* 500.— meer heeft bedongen, zoodat dan voor het uitgeven en verzenden van dat blad alleen reeds *f* 11500.— moet worden betaald, waarbij dan nog ruim *f* 8000.— aan honoraria, colportageloon en reiskosten gerekend moeten worden, waarmede de totaal kosten dus op ruim *f* 19500.— komen. Het blad komt dan te staan op *f* 7.— per jaargang, terwijl het Hoofdbestuur van ieder lid gemiddeld slechts *f* 1.— per jaar ontvangt. Een beroep op de leden, om hunne contributie uit eigen beweging een weinig te verhoogen, is hier dus niet misplaatst.

VII. *Rondvraag.*

a. De heer Schoch betreurt het, dat „Oost en West" wegens gebrek aan fondsen, nog zoo weinig doet om Indische jongelui, die door bijzondere omstandigheden in geldverlegenheid zijn, financieel te steunen, om hen daarmede in de gelegenheid te stellen hunne studie voort te zetten. Hij zou gaarne zien, dat „Oost en West" in dergelijke gevallen om steun aanklopte bij personen, die hun fortuin in de koloniën hebben gemaakt en die meestal wel bereid ziin te helpen, indien een goede aanwending van de gelden verzekerd is.

De Voorzitter zegt toe, bij voorkomende gelegenheid een proef te zullen nemen. Spreker vestigt er intusschen de aandacht op, dat reeds enkele personen werden geholpen tengevolge van een oproep in het „Koloniaal Weekblad", of direct door het ondersteuningsfonds van onze vereeniging.

b. De heer Tillema acht het een groot gebrek, dat Nederlandsche jongelui, die voor het eerst in Indië aankomen, daar niemand kunnen vinden, die hen met raad en voorlichting terzijde staat, en vraagt, of geen pogingen in het werk gesteld kunnen worden, om te Batavia een kantoor te stichten, waartoe bedoelde Nederlanders zich dadelijk zouden kunnen wenden.

De Voorzitter zegt, dat zooals onder de mededeelingen reeds werd vermeld, voor de vrouwen een informatiebureau is gesticht door den Vrouwenraad van Ned.-Indië. Voor de mannen bestaat zoo'n bureau nog niet, doch wij zullen aan het bestuur van de Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer te Batavia vragen, of deze aangelegenheid ook op den weg dier vereeniging ligt.

De heer Zeylstra is van oordeel, dat een dergelijk kantoor van Regeeringswege zou moeten worden ingesteld.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de Voorzitter de vergadering, na een woord van dank aan mevrouw ten Bosch voor de vriendelijke ontvangst van het Hoofdbestuur en aan de leden van de betoonde belangstelling.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Van de Afdeeling Amsterdam:

LEZING met lichtbeelden van den heer *M. Joustra*, te Amsterdam op *Vrijdag 22 November 1918*, in het American Hotel (ingang Marnixstraat) te Amsterdam. Aanvang 8 uur.

Onderwerp: **„Land en volk van Minankabau".**

Van de Afdeeling Utrecht en Omstreken:

LEZING met lichtbeelden van den heer W. H. F. Giel, 1e Luit. Inf. N.-I. L. uit Soesterberg (afdeeling Luchtvaart) op *Donderdag 28 November 1918*, in het *Gebouw van den Nederl. Protestantenbond*, Boothstraat 7. Aanvang 8 uur.

Onderwerp: **„Het Binnenland van West-Ceram en zijne bewoners."**

Namens het Bestuur,
De Secretaris, J. J. LAGERS.

Van de Indische Vereeniging:

Het Bestuur der Indische Vereeniging heeft de eer U uit te noodigen tot het bijwonen van de bijeenkomst op *Zaterdag 23 November 1918*, des avonds half 8, in de bovenzaal van café „de Kroon", te Den Haag, Spui, bij gelegenheid van haar 10-jarig bestaan.

Agenda:

1. Openingsrede van den waarnemend voorzitter, Goenawan Mangoenkoesoemo.
2. Historische terugblik der Indische Vereeniging (1908—1918) door R. M. Noto Soeroto.
3. De Indische Vereeniging en de Nieuwe Geest, door R. M. S. Surya Ningrat.

Namens het Bestuur,
De Secretaris SOERJOMIHARDJO.
Havenstraat 7a, Delft.

Van de Nederl. Afd. der N.-I. Mij. v. Nijverh. en Landb.:

OPENBARE VERGADERING op *Donderdag 28 November 1918, 's avonds 7¾ uur* te 's-Gravenhage, in het *Zuid-Hollandsch-Koffiehuis (Groenmarkt), Zaal No. 4.*

Onderwerp: **De IJzerertsen van Midden-Celebes.**

Inleider: de heer E. C. Abendanon, Mijn-Ingenieur.

Toegang vrij, ook voor niet-leden.

De Voorzitter,
P. J. VAN HOUTEN.
De Secretaris,
L. STIBBE.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colégio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.